

II. Obsah činnosti

1. Obecný úvod

V Pionýru vnímáme dětství jako svébytné a plnohodnotné období života a přispíváme k tomu, aby ho děti prožívaly šťastně, s úměrnou citovou, rozumovou, tělesnou i pracovní zátěží. Z toho vychází obsah činnosti a stanovené výchovné cíle, formy a metody práce užívané v pionýrských kolektivech. Bohatá a zajímavá činnost je navíc i předpokladem bezpečného prostředí, protože nevytváří prostor pro rizikové situace plynoucí z neorganizovanosti a nudy.

2. Výchova a pojetí dítěte

2.1. VNĚJŠÍ VLIVY

Výchovné působení je složitý proces, na který má vliv aktuální situace ve společnosti, pedagogicko-psychologické zákonitosti vývoje osobnosti dítěte, sociální prostředí, množství volného času dětí i pionýrských pracovníků, místní tradice či přírodní podmínky. Situaci ovlivňují též roční období, existence klubovny, velikost obce... - to vše vytváří určité předpoklady a možnosti pro naši činnost. Náměty a postupy nelze mechanicky přejímat bez jejich přizpůsobení reálným podmínkám.

2.2. OBECNÉ PRVKY

V činnosti Pionýra jsou promítány obecné prvky neformální výchovy a náplně volného času, v praxi se mohou vzájemně prolínat:

- aktivní oddech, rekreace, zábava, hygiena, výchova k účelnému využití volného času;
- tělesná výchova, sport, turistika a pobyt v přírodě;
- aktivity, které prohlubují zájem o veřejné otázky a o společenské dění, včetně veřejně prospěšné a charitativní činnosti;
- uspokojování a rozvoj zájmů ze všech oblastí vědy a techniky, kultury, umění a sportu;
- práce s prostředky masové komunikace - internet, rozhlas, film, televize, tisk;
- rozvíjení schopností a talentů;
- účast na organizování činnosti, samosprávné řešení vlastních záležitostí.

Základním výchovným prostředkem v Pionýru je hra, která může zahrnovat všechny výše uvedené obecné prvky. Další typické principy naší činnosti jsou podrobně popsány v Programu a Stanovách Pionýra.

2.3. VÝCHOVA V PIONÝRU

Východiskem pro tvorbu obsahu činnosti Pionýra je naše pojetí dítěte a výchovy:

- Dítě není pasivní objekt, na který je třeba jednostranně výchovně působit, ale aktivní subjekt podílející se na utváření kolektivu, náplně jeho činnosti i na vlastním osobním rozvoji.
- Dětství nevnímáme pouze jako přípravu na „produktivní věk“, proto neusilujeme o jednostrannou specializaci a maximální výkon, ale o všestranný rozvoj osobnosti, podpořený poutavými zážitky v kolektivu kamarádů.
- Při činnosti vytváříme podmínky pro zapojení dětí se specifickými vzdělávacími potřebami.
- Při výchovné práci upřednostňujeme demokratický přístup, při němž vedoucí vychází z věkových a individuálních zvláštností a autoritu uplatňuje v míře vyžádané konkrétní situací. Neuplatňujeme krajní přístupy, svobodně liberální ani autoritativně manipulativní.
- U dětí stejně jako u vedoucích platí princip dobrovolnosti. Proto, pokud to okolnosti umožňují, volíme pozitivní způsoby motivace. Z dlouhodobého hlediska jde i o součást výchovy k dobrovolnictví.

- Princip svobody se projevuje demokratičností, koedukovaností a nenáboženským přístupem.

3. Cíle

Ideály Pionýra jsou základním hodnotovým rámcem, který určuje hlavní cíle. Při tvorbě praktického obsahu činnosti je nutné stanovovat konkrétní výchovné cíle.

- Tyto cíle musí vždy být v souladu s Programem Pionýra a vycházet z věkových a individuálních zvláštností účastníků činnosti.
- Je nutné stanovovat cíle dlouhodobé, střednědobé i krátkodobé.
- Konkrétní cíle se stanovují i pro jednotlivé činnosti. Obzvlášť u nich je nutné dát pozor na nezaměňování cílů s prostředky!
- Na stanovování cílů (pro kolektiv i pro rozvoj jednotlivců) a hodnocení jejich dosažení se v přiměřené míře podílejí i děti.
- Naplňování výchovných cílů je předmětem průběžného hodnocení, na jeho základě mohou být upraveny.

4. Cílové skupiny

4.1. ČLENOVÉ

Podmínky členství popisují Stanovy Pionýra. Při výchovné práci se členy zohledňujeme jejich věkové kategorie od nejmladších přes dospívající až po dospělé členy. Nespornou výhodou práce se členy je možnost dlouhodobého a individuálního výchovného působení.

4.2. NEČLENOVÉ

Účast na činnosti Pionýra není podmíněna členstvím. Nečlenové se do ní zapojují hlavně prostřednictvím volnočasových klubů a otevřených akcí. Nečlenům je otevřena i velká část dalších aktivit Pionýra, včetně táborů - to umožňuje výchovné působení v rozsahu výrazně přesahujícím hranice členské základny.

4.3. RODIČE

Kladný obraz Pionýra v mysli rodičů je jednou ze základních podmínek utváření dobrého jména Pionýra ve společnosti.

Funkční vazby s rodiči jsou důležitou součástí dlouhodobé výchovné práce s dětmi. Umožňují zapojení rodičů do našich aktivit a mohou pomoci při řešení výchovných situací.

4.4. ODBORNÁ VEŘEJNOST

Dobré vazby Pionýra s odbornou veřejností (zástupci státních a vzdělávacích institucí) jsou prospěšné pro další rozvoj činnosti Pionýra i pro utváření dobrého obrazu našeho spolku ve společnosti (viz statut uznané NNO).

5. Výchovné nástroje, metody a vlivy

5.1. Pionýrská metoda

Pionýr cílevědomě užívá soustavu vzájemně se ovlivňujících a provázaných složek tvořících „pionýrskou metodu“, vymezenou v Programu Pionýra („Kdo jsme“). Jde o ucelený způsob práce, jehož uplatnění zajistí dosažení výchovných cílů (příkladem provedení jsou výchovné programy) a současně odlišuje pionýrskou činnost od náplně jiných institucí působících v oblasti neformální výchovy. Jejimi klíčovými složkami jsou:

- Hra - základní výchovný prostředek, jde o výchovu činností.
- Spolupráce - nástroj socializace pro uplatnění dítěte ve společnosti.
- Participace - podíl na rozhodování o činnosti a aktivní zapojení do plánování, realizace a hodnocení činnosti.
- Ideál - stav, ke kterému se pionýr svým chováním chce přiblížit.

5.2. VYUŽITÍ OBECNÝCH METOD

Obecné pedagogické metody využívá vedoucí oddílu dle konkrétní potřeby a stanoveného cíle. Zvláštní důraz musí klást na vlastní osobní příklad a jednotu slov a činů.

5.3. VÝCHOVNÉ NÁSTROJE A VLIVY

Pro naši činnost se nabízí množství postupů. Při jejich výběru klademe důraz na aktivitu, přiměřenost, respektování názorů dítěte, samostatnou práci a rozvoj týmu.

5.3.1. Mezi základní nástroje patří:

- Hry a další aktivity pro rozvoj kompetencí (klíčových), včetně schopnosti řešit problémy.
- Týmová spolupráce jako prostředek nejen k rozvoji oddílu; dává dětem řadu kompetencí, které uplatní v životě.
- Soutěžení, při kterém jde o poměřování sil v duchu fair play, protože hlavním cílem není výkon, jde především o výchovný vliv situací a vztahů, v nichž se tyto výkony uskutečňují.
- Podpora zájmů pro rozvoj osobnosti, aby se děti mohly více uplatnit při činnosti v oddílu.
- Pochvala, odměna, trest a další motivační nástroje (kladné i záporné) směřující k podpoře schopnosti samostatně se rozvíjet.
- Autorita naplňující přirozenou dětskou potřebu vedení a směřování, přitom nepotlačující jejich seberealizaci.
- Užitečnost, kdy prospěšná a otevřená činnost pomáhá konkrétním osobám či jiným organizacím, přispívá k rozvoji místa, kde žijeme, i výchově k dobrovolnictví, je dokladem veřejné prospěšnosti Pionýra.

Dalšími prvky dotvářejícími atmosféru pionýrské činnosti jsou dobrodružství, romantičnost, fantazie, poetika, kamarádství a další.

5.3.2. Prostředky a vlivy

Na činnost působí nejrůznější vlivy, které sice často nemůžeme změnit, ale můžeme (a měli bychom) je vnímat a náplň činnosti jim přizpůsobovat. S ohledem na proměnlivost podmínek, vývoj společnosti i složení kolektivu nemůže být jejich výčet úplný, jako stěžejní vnímáme například:

- místo, ve kterém činnost probíhá (příroda, město atd.);
- ekonomická situace ve společnosti a s ní související veřejná podpora činnosti;
- sociální situace členů;
- společenské trendy;
- individuální vztahy účastníků činnosti;
- klimatické podmínky.

Při činnosti oddílů a skupin se využívá řada prostředků. Jejich úplný výčet jde nad rámec tohoto předpisu, ale mezi nejpodstatnější patří:

- Ideály Pionýra;
- jednotící prvky Pionýra;
- výchovné programy;
- oddílové tradice;
- prostředí klubovny, tábora, materiální zázemí;
- režim, řád, systém činnosti oddílu, skupiny, tábora.